

فصل نامه علمی - پژوهشی مشرق موعود
سال چهارم، شماره ۱۵، پاییز ۱۳۸۹

تاریخ دریافت: ۱۳۸۹/۳/۲۳
تاریخ پذیرش: ۱۳۸۹/۷/۵

راهبردهای فرهنگی مهدویت برای جامعه و دولت زمینه‌ساز، بر اساس مدل SWOT

محسن پورسیدآقایی*

محمد فهمیده قاسم‌زاده**

مهدی عمرانی***

چکیده

مهدویت همواره به عنوان رمز حیات و هویت شیعه در قرون و اعصار مطرح بوده است. جامعه و دولت منتظر، با زنده نگه داشتن شعله انتظار مصلحانه فرج، باید الگویی مناسب برای اقوام و ملل سرگردان دنیا ارائه دهد که امروزه از آن به عنوان دکترین مهدویت یاد می‌شود.

در تحقیق حاضر تلاش شده است راهبردهای فرهنگی مهدویت برای جامعه و دولت زمینه‌ساز بر اساس مدل SWOT (قوت، ضعف، فرصت، تهدید) ارائه گردد. بدین منظور، نخست، مختصات فرهنگی جامعه مهدوی از دیدگاه آیات و روایات (جامعه پس از ظهور) بیان شده است. سپس قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای فرهنگی مهدویت در سطح جامعه شیعی ایران از دیدگاه تیم تحقیق، شناسایی شده و با تجزیه و تحلیل محیط داخلی و خارجی، وضعیت فعلی فرهنگ مهدوی در سطح کشور تبیین گردیده است. در ادامه، راهبردهای کلان پیشنهادی فرهنگ مهدوی در چهار حوزه (راهبردهای SO،

* عضو هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت.

** دانشجوی دوره دکتری مدیریت دفاعی دانشگاه عالی دفاع ملی.

*** کارشناس ارشد مهندسی کامپیوتر از دانشگاه علم و صنعت ایران و پژوهش‌گر قرآنی.

(WT، WO، ST) برای رسیدن به جامعه منتظر مطلوب ارائه شده است. راهبردهای ارائه شده بر اساس میانگین میزان جذابیت آن‌ها رتبه‌بندی و از ۲۵ راهبرد ارائه شده، تعداد ۱۶ راهبرد دارای رتبه بالاتر از میانگین، به عنوان راهبردهای برتر انتخاب گردیده‌اند.

واژگان کلیدی

دکترین مهدویت، راهبرد، قوت، ضعف، تهدید، فرصت، جامعه و دولت زمینه‌ساز، محیط داخلی، محیط خارجی.

مقدمه

جامعه‌ای می‌تواند پذیرای مهدی موعود - ارواحنا فداه - باشد که در آن آمادگی و قابلیت باشد، و الّا مثل انبیا و اولیای طول تاریخ می‌شود. چه علتی داشت که بسیاری از انبیای بزرگ اولی‌العزم آمدند و نتوانستند دنیا را از بدی‌ها پاک و پیراسته کنند؟ چرا؟ چون زمینه‌ها آماده نبود. چرا امیرالمؤمنین علی بن ابی‌طالب - علیه‌الصلاة والسلام - در زمان خودش، در همان مدّت کوتاه حکومت با آن قدرت الهی، با آن علم متصل به معدن الهی، با آن نیروی اراده، با آن زیبایی‌ها و درخشندگی‌هایی که در شخصیت آن بزرگوار وجود داشت و با آن توصیه‌های پیامبر اکرم درباره او، نتوانست ریشه بدی را بخشکاند؟ خود آن بزرگوار را از سر راه برداشتند... تاوان عدالت امیرالمؤمنین، جان امیرالمؤمنین بود که از دست رفت! چرا؟ چون زمینه، زمینه نامساعد بود... آن وقت اگر امام زمان - علیه الصلاة والسلام - در یک دنیای بدون آمادگی تشریف بیاورند، همان خواهد شد! باید آمادگی باشد. (بخشی از بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار اقشار مختلف مردم به مناسبت میلاد حضرت مهدی عج ۲۵ آذر ۷۶)

جامعه و دولت منتظر به عنوان زمینه‌ساز ظهور و الگوی سایر ملل مسلمان، باید بر پایه دکترین مهدویت، برای رسیدن جامعه بشری به وضعیت مطلوب، راهبردهای اصولی ارائه نماید و زمینه ظهور امام عصر عج را فراهم نماید.

در تحقیق حاضر بر اساس آموخته‌های درس دکترین مهدویت مقطع دکتری در دانشگاه عالی دفاع ملی از محضر استاد گران‌قدر حجت‌الاسلام والمسلمین سیدمسعود پورسیدآقایی، تلاش شده است برخی از راهبردهای فرهنگ مهدوی برای جامعه و دولت زمینه‌ساز بر اساس مدل SWOT (قوت، ضعف، فرصت، تهدید) از دیدگاه نویسندگان مقاله ارائه گردد. پیش از ورود به بحث، گفتنی است مهم‌ترین شاخص‌های فرهنگی جامعه منتظر پیش از ظهور، بر اساس آیات و روایات احصا شده است و قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای موجود در جامعه و نیز راهبردهای ارائه شده در این تحقیق بر اساس یافته‌ها و نظرات تیم مجری تحقیق بوده است. افزون بر این، ارزش‌گذاری و تعیین میزان ضریب اهمیت قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها، تهدیدها و راهبردهای ارائه شده بر اساس نظرسنجی از جامعه محدودی از محققان این حوزه بوده است.

بیان مسئله

نظام اسلامی حاکم بر ایران که ثمره انقلاب اسلامی است از همان روزهای نخستین پیروزی انقلاب تلاش کرده است با اجرای قوانین اسلامی و تبلیغ باورهای مذهبی، روح دین‌داری را در مردم زنده نگاه دارد و جان تازه‌ای به آن ببخشد.

هدفی که در کلام و رفتار دست‌اندرکاران فرهنگی و سیاسی و اجتماعی جامعه در این چند سال بر آن تأکید شده، اندیشه مهدوی است. این اندیشه به عنوان راهنمای عمل برگزیده شده است تا اهداف متعالی نظام مقدس جمهوری اسلامی جامعه واقعیت به تن پوشد و در واقع جامعه‌ای هم‌تراز و هم‌شأن با جامعه‌ای که مورد نظر رسول الله ﷺ و ائمه اطهار علیهم‌السلام بوده است، برپا شود؛ جامعه‌ای که زمینه‌ساز ظهور ولی‌عصر باشد.

در این تحقیق می‌کوشیم ابتدا برخی شاخص‌های عمده حاکم بر جامعه مهدوی پس از ظهور را بر مبنای آیات و روایات اهل‌بیت علیهم‌السلام تعیین نماییم، سپس وضعیت فعلی فرهنگی را در جامعه امروز ایران اسلامی مشخص نماییم و در مرحله بعد، راهبردهای کلان برای گذر از جامعه امروز و رسیدن به جامعه مهدوی مطلوب ارائه دهیم. با تلاش برای تدوین راهبرد فرهنگی انتظار می‌توان زمینه ایجاد تحول و دگرگونی اجتماعی برای فراهم آوردن جامعه منتظر آرمانی را مهیا کرد.

اهمیت تحقیق

دین به عنوان منشور هدایت تشریحی انسان در مسیر فطرت، آمیزه‌ای از تکالیف تجزیه‌ناپذیر فردی و اجتماعی در عرصه‌های مختلف زندگی است و به عنوان جریانی سیال و پویا هیچ‌گاه فصلی و زمانی نبوده و توقف‌ناپذیر است. بنابراین، عصر غیبت، دوران افول و توقف تکالیف و مسئولیت‌های انسان دین‌دار نیست، بلکه همانند دوران حضور امام ﷺ باید هم فرد بر مبنای دین تربیت شود و هم جامعه بر اساس آموزه‌های دینی اداره گردد و این هدف جز با تشکیل حکومت‌های هم‌جهت با حکومت معصوم ﷺ ممکن نیست.

به اعتراف صاحبان اندیشه و خرد، در روزگار کنونی رشد یک‌سویه تکنولوژی مبتنی بر عقل ابزاری از یک‌سو و مغفول ماندن حقیقت انسان که غایت خلقت است از سوی دیگر، سر از کویر هستی‌سوز اومانیزم و توالی طبیعی آن، یعنی لیبرالیسم، سکولاریسم و مدرنیسم درآورده و این جریان خطرناک، بشر را اسیر بحران هویت نموده است، به‌گونه‌ای که متفکران واقع‌نگر و حقیقت‌گرای دنیای امروز تنها راه نجات بشر را بازگشت به مقوله‌های معنوی و روی آوردن به آسمان می‌دانند. در چنین شرایطی انتظار در شکل منطقی، سازنده و پویا، نویددهنده تجدید حیات معنوی بشر و پیام‌آور بازگشت به خویش‌شن ملکوئی است. این تجدید حیات معنوی بشر و

مهندسی فرهنگی باید در جهت حرکت به سوی جامعه‌ای باشد که به لحاظ اندیشه، ساختار، راهبرد و کارگزاران، نمونه‌آرمانی جامعه منتظر به شمار رود و بیش‌ترین شباهت را با جامعه نبوی و علوی داشته باشد؛ جامعه منتظری که شاخصه‌های آن با کندوکاو در آیات و روایات حاصل می‌شود. برپا ساختن چنین جامعه‌ای شایسته و بایسته نظامی است که موجودیت خود را در پیوند با اسلام تعریف می‌کند.

این انتظار، مردم منتظر و جامعه منتظر چه ویژگی‌هایی دارند و چه ویژگی‌هایی باید داشته باشند؟ فاصله میان این هست و باید را چگونه می‌توان طی نمود؟ راهبرد سیاست‌گذاران فرهنگی ما چه باید باشد؟ در این پژوهش می‌کوشیم در حد توان و امکانات خویش برای این پرسش‌ها، پاسخی بیابیم.

اهداف و پرسش‌های تحقیق

هدف تحقیق حاضر ارائه راهبردهای فرهنگی مهدویت برای جامعه و دولت منتظر است. پرسش‌های این تحقیق عبارتند از:

۱. مختصات فرهنگی جامعه مهدوی پس از ظهور، بر اساس آیات و روایات اسلامی کدامند؟
۲. محیط داخلی کشور و فرصت‌ها و تهدیدهای محیط خارجی کشور در زمینه مهدویت چه نقاط قوت و ضعفی دارند؟
۳. وضعیت فرهنگی مهدویت در سطح جامعه و دولت در چه سطحی قرار دارد؟
۴. راهبردهای فرهنگی مؤثر مهدویت برای جامعه و دولت منتظر کدامند؟

روش تحقیق

روش تحقیق برگزیده شده برای این پژوهش تلفیقی است؛ شیوه‌ای که در آن روش‌های کمی و کیفی ترکیب شده‌اند. ویژگی‌های جامعه منتظر و شاخصه‌های جامعه کنونی با روش کتابخانه‌ای - اسنادی جمع‌آوری شده‌اند، اما برای مشخص کردن وضعیت جامعه کنونی در مدل SWOT از میانگین ضرابی که افراد صاحب‌نظر به هر یک از شاخص‌ها داده‌اند، استفاده شده است.

مراحل انجام کار و ساماندهی بخش‌های مختلف تحقیق عبارتند از:
 بخش اول. تبیین مختصات فرهنگی جامعه مهدوی بر اساس آیات و روایات اسلامی.
 بخش دوم. شناسایی قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای فرهنگی مهدویت در سطح جامعه و دولت ایران اسلامی.

بخش سوم. مشخص نمودن وضعیت فعلی فرهنگی مهدویت در سطح کشور؛ با تشکیل ماتریس‌های کمی ارزیابی عوامل اصلی خارجی (فرصت‌ها و تهدیدها) و عوامل داخلی (قوت‌ها و

ضعف‌ها)، مشخص کردن وزن و ضریب اهمیت هر عامل، جمع نمرات موزون هر عامل (حاصل ضرب وزن هر عامل در ضریب اهمیت آن) و در نهایت امتیاز موزون کل جامعه را در هر دو محیط با جمع کردن نمره‌های آزمون عوامل به دست می‌آوریم. برآیند نمرات موزون حاصله در دو محیط خارجی و داخلی وضعیت فعلی فرهنگی مهدویت کشور را مشخص می‌سازد.

بخش چهارم. ارائه راهبردهای کلان پیشنهادی فرهنگی مهدویت در چهار حوزه (راهبردهای SO، ST، WO، WT). پس از شناسایی عوامل خارجی (فرصت‌ها و تهدیدها) و عوامل داخلی (قوت‌ها و ضعف‌ها) و پس از معین شدن رویکرد و جهت حرکت راهبرد جامعه، راهبردهای پیشنهادی فرهنگی مهدویت را برای تبدیل جامعه ایران اسلامی به جامعه مطلوب منتظر پس از ظهور که شاخص‌های آن احصا می‌شود ارائه می‌نماییم.

بخش پنجم. رتبه‌بندی راهبردهای پیشنهادی بر اساس میانگین میزان جذابیت هر راهبرد و گزینش راهبردهای منتخب.

ادبیات و پیشینه تحقیق

تا کنون بیش‌تر فعالیت‌های انجام شده در این زمینه، کلامی و اعتقادی بوده و به نگرش‌های راهبردی کم‌تر توجه شده است. دانشگاه‌ها و مراکز عالی کشور به‌ویژه دانشگاه عالی دفاع ملی، به‌طور محدود در چند سال اخیر به این موضوع پرداخته و تحقیقاتی در این زمینه صورت گرفته است. از جمله در مقاله‌ای با عنوان «الگوی راهبردی - فرهنگی انتظار برای دولت زمینه‌ساز ظهور» به پرسش درباره انتخاب الگو برای تدوین راهبرد فرهنگی پرداخته شده آمده است:

تدوین راهبرد فرهنگی در هر نظام سیاسی، ملاک تصمیم‌گیری‌های رفتاری و پیاده‌سازی آن است، اما چگونه می‌توان این تحولات و تغییرات محیطی و هنجاری را در مطالبات فرهنگی و با چه معیارهایی شناسایی و جست‌وجو کرد؟ ... الگوی ارائه شده در این مقاله به مکتب راهبرد فرهنگی و مکتب فرهنگی وابسته است و مکتب فرهنگی نیز وام‌دار تلقی صحیحی از معنای فرهنگ، سازوکار پیدایش و گسترش ارزش‌ها، تعامل فرهنگ با عوامل هم‌عرض خود در جامعه، اهداف ایدئولوژیک و امثال آن می‌باشد. (راعی، صدرا؛ ۱۳۸۹)

مقاله دیگر با نام «مهندسی فرهنگی و زمینه‌سازی ظهور» است. روش تحقیق برگزیده شده در این پژوهش مطالعه تطبیقی بین مقوله‌های مهندسی فرهنگی و زمینه‌سازی ظهور بوده و طی آن، اطلاعات حاصله به طریقه کیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. بر اساس مدل ارائه شده در این مقاله، زمینه‌سازی ظهور در چهار مرحله مهندسی فرهنگی کشور، مهندسی فرهنگی شبکه زمینه‌ساز، مهندسی فرهنگی جهان اسلام و مهندسی فرهنگی جهان صورت می‌پذیرد و مهندسی فرهنگی کشور، خود شامل پنج مرحله مهندسی فرهنگی نظام تربیتی (تزکیه)، مهندسی فرهنگی نظام آموزشی (تعلیم و تعلم)، مهندسی فرهنگی نظام تولید دانش و فن‌آوری، مهندسی

فرهنگی سازمان‌ها و نهادها و در نهایت مهندسی فرهنگی نظام‌های فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی است. (ادیب، مختاریان‌پور، ۱۳۸۹)

از جمله تفاوت‌های عمده تحقیق حاضر با تحقیق‌های صورت گرفته، عبارتند از: الف) تلاش شده است مختصات فرهنگی جامعه مهدوی پس از ظهور، بر اساس آیات و روایت اسلامی احصا گردد.

ب) در تحقیق حاضر، وضعیت فعلی فرهنگی مهدویت سنجیده شده که در سایر تحقیق‌ها کم‌تر به آن پرداخته شده است.

ج) راهبردهای اساسی و کاربردی که منطبق بر شرایط حاضر جامعه بوده و اثردهی بالایی در تحصیل مقصود و رسیدن جامعه به سطح جامعه منتظر مطلوب دارند استخراج و پیشنهاد داده شده‌اند.

بخش اول: تبیین مختصات فرهنگی جامعه مهدوی (جامعه پس از ظهور) از دیدگاه آیات و روایات اسلامی

بر پژوهش‌گران، صاحب‌نظران و ارباب دانش پوشیده نیست که مسئله مهدویت و اندیشه ظهور حضرت مهدی علیه السلام در آخرالزمان، یکی از مسائل بسیار حیاتی اسلام و از اعتقادات قطعی همه مسلمانان است که شیعه و سنی در طول قرون متمادی بر این عقیده اتفاق نظر داشته و آن را جزء عقاید قطعی خود می‌دانند.

فشرده مطالب و مهم‌ترین ویژگی‌های جامعه مهدوی مطلوب بر اساس آیات و روایات اسلامی را که از دریای ژرف متون اصیل اسلامی استخراج نموده‌ایم، در این جا می‌آوریم تا جامعه ایران اسلامی بتواند با برنامه‌ریزی در جهت دستیابی به این ویژگی‌ها گام بردارد.

۱. عدالت اجتماعی

امام صادق علیه السلام می‌فرماید:

مهدی، عدالت را همچنان که سرما و گرما وارد خانه می‌شود، وارد خانه‌های مردمان می‌کند و دادگری او همه‌جا را فرا می‌گیرد. (مجلسی، ۱۴۰۴: ج ۵۲، ۳۶۲، به نقل از: نعمانی، ۲۹۶)

گسترش عدالت در سراسر جهان و ریشه‌کنی بیداد از همه آبدی‌های زمین، از نخستین برنامه‌های انقلاب امام مهدی علیه السلام است و از هدف‌های اصلی آن امام بزرگ و نجات‌بخش به شمار می‌رود. در سخنان پیامبر بزرگوار اسلام صلی الله علیه و آله و سلم و امامان معصوم علیهم السلام درباره قیام امام دوازدهم، بر دعوت به توحید و مبارزه با شرک و کفر به اندازه ایجاد عدالت و اجرای آن، تأکید نشده است؛ زیرا با آموزش‌های پیامبران گذشته و به‌ویژه پیامبر اسلام، همچنین رشد علم و آگاهی بشر، انسان‌ها به خدای یکتا ایمان می‌آورند و اندیشه خدانشناسی شکست می‌خورد؛ با این حال در

آتش ظلم، حق‌کشی، کینه‌توزی و روابط غیرانسانی می‌سوزند و با زندگی بی‌عدالت که در حقیقت شکنجه و مرگ تدریجی است، دست به گریبانند. از این‌رو، نیاز عمده جامعه بشری برقراری عدالت و دادگری و حاکمیت روابط انسانی بر جامعه است. انسان‌ها تشنه عدالتند و خواهان دینی که این تشنگی را فرو بنشانند و عدالت واقعی را به وجود آورد.

بنابراین، مشکل اصلی آن نجات‌دهنده بزرگ انسان، انکار خدا نیست، بلکه ظلم و ستم جهان‌سوزی است که بشر را در کام خود فرو برده و در آتش خود سوزانده است. از این‌رو امام مهدی علیه السلام که آخرین نجات‌دهنده انسان‌هاست پس از ظهور مبارک خویش، اصول عدالت و دادگری را در میان همه انسان‌ها برقرار می‌سازد و مردم را از بدی و آزاررسانی و زشتی و محرومیت‌رهایی می‌بخشد.

۲. یک دین واحد

امام صادق علیه السلام می‌فرماید:

ای مفضل، سوگند به خدا [امام قائم علیه السلام] از میان ملت‌ها و آیین‌ها اختلاف را برمی‌دارد و یک دین بر همه حاکم می‌گردد. (مجلسی، ۱۴۰۴: ج ۵۳، ۴)

برای تشکیل جامعه‌ای واحد، یک موضوع ضروری است و آن وجود یک آیین و یک اعتقاد است. تنوع و گوناگونی راه‌ها و عقیده‌ها موجب اختلاف‌ها، تضادها و برخوردهایی در جامعه می‌شود که در این شرایط نمی‌توان تشکیل جامعه‌ای واحد و یگانه را انتظار داشت.

در دوران ظهور و روزگار دولت امام مهدی علیه السلام آیینی یگانه بر جهان حاکم می‌گردد و راه و روش‌ها نیز یکی می‌شود؛ یگانگی واقعی در عقیده و مرام انسان‌ها پدید می‌آید و همه مردم یک‌دل و یک‌زبان به سوی سعادت حرکت می‌کنند، همچنان‌که در برنامه‌های زندگی اجتماعی نیز اختلافی دیده نمی‌شود. امام مهدی علیه السلام با چنین اصلی اساسی در ساختن جامعه یگانه بشری به موفقیتی بزرگ و چشم‌گیر دست می‌یابد و همه علت‌ها و عوامل ناسازگاری و درگیری را از بین می‌برد و با یکی کردن عقیده‌ها و ایدئولوژی‌ها راه هر گونه اختلاف را می‌بندد. او وحدتی واقعی را بر اساس اصول توحید و ایدئولوژی اسلامی پی می‌ریزد و همه انسان‌ها را در دین واحد گرد می‌آورد.

۳. رفاه اقتصادی و بهبود زندگی

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرماید:

در امت من مهدی علیه السلام قیام کند... و در زمان او مردم به نعمت‌هایی دست می‌یابند که در هیچ زمانی دست نیافته باشند، [همه] نیکوکار و بدکار، آسمان بر آنان بارد و زمین چیزی از رویدنی‌های خود را پنهان ندارد. (مجلسی، ۱۴۰۴: ج ۵۱، ۸۳)

از برنامه‌ها و اقدام‌های امام مهدی علیه السلام پدید آوردن رفاه و آسایش در کل جامعه بشری است. در این دوران جامعه بشری واحدی تشکیل می‌گردد که در آن همه مانند خانواده‌ای در کنار هم زندگی می‌کنند و انسان‌ها به رشد و رفاه دست می‌یابند. ابرقدرت‌ها نیز وجود نخواهند داشت و بهبود زندگی و بی‌نیازی اقتصادی نصیب همه انسان‌ها می‌شود و همگانی می‌گردد. این آسایش موجب رشد و برتری معنوی و فکری انسان می‌شود.

امام مهدی علیه السلام برای رسیدن به این هدف بزرگ انسانی، روش‌ها و عوامل مختلفی به کار می‌گیرد تا به زندگی انسان‌ها سروسامان ببخشد و همه مشکلات از قبیل برقراری عدالت اجتماعی، اجرای اصل مساوات، عمران و آبادی زمین، بازپس‌گیری ثروت‌های غصب‌شده، کنترل و نظارت دقیق مرکزی و... را از میان بردارد.

۴. مساوات و برابری

امام باقر علیه السلام می‌فرماید:

امام قائم علیه السلام [اموال را] برابر تقسیم می‌کند و میان [همه] مردم - نیکوکار و بدکار - به عدالت رفتار می‌نماید. (نعمانی، ۱۴۲۲: ۲۴۳، ج ۱۳، ح ۲۶)

یکی از برنامه‌های امام مهدی علیه السلام اجرای اصل مساوات است. اسلام دین مساوات و برابری در مسائل گوناگون و زمینه‌های مختلف است.

انسان‌ها در آفرینش مساوی هستند و نیازهای طبیعی همانند و ارزشی یکسان و برابر دارند. و هیچ‌یک از ویژگی‌های طبقاتی موجب تفاوت و نابرابری آن‌ها نمی‌شود. آن‌ها در برابر قانون حقوقی یکسان و همانند دارند و هیچ فردی بر دیگری برتری و امتیازی ندارد.

بخش مهم دیگر، تساوی و برابری انسان‌ها در استفاده از بیت‌المال است. در دوران ظهور بیت‌المال نزد امام است و او آن را برای رفاه مردم هزینه می‌کند و در راه رفع نیازهای عمومی به کار می‌برد. اضافه بر این اموال، از سرمایه‌های طبیعی نیز استفاده می‌کند و منابع و معادن را استخراج می‌نماید و همه این سرمایه‌ها و امکانات را صرف عموم مردم می‌کند.

در دوران ظهور و حکومت جهانی اسلام، انسان‌ها در تمام این مسائل مساوی و برابر خواهند بود و از بخشش‌های الهی و منابع طبیعی به‌طور مساوی استفاده خواهند کرد.

۵. حاکمیت فراگیر جهانی

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرماید:

... سوگند به آن که مرا به حق به پیامبری برانگیخت، اگر از دنیا جز یک روز باقی نماند، آن روز را خداوند می‌گستراند تا فرزندم مهدی علیه السلام قیام کند؛ پهنه زمین را به نور او روشن گردد و حکومت او شرق و غرب گیتی را فرا گیرد. (صدوق، ۱۳۹۵: ج ۱، ۲۸۰)

از برنامه‌های امام مهدی علیه السلام حکومت فراگیر جهانی است که در آن همه جامعه‌ها از یک مرکز پیروی می‌کنند و با یک سیاست و برنامه اداره می‌شوند. در آن دوران جامعه بزرگ بشری و خانواده انسانی تشکیل می‌شود و دوستی و محبت سراسر آبادی‌ها را فرا می‌گیرد و آرزوی همه پیامبران، امامان و مصلحان و انسان‌دوستان تمام دوران تاریخ برآورده می‌شود.

۶. حکومت مستضعفان

امام علی علیه السلام می‌فرماید:

آنان (مستضعفان میراث‌بر زمین)، خاندان پیامبرند که خداوند پس از سختی‌ها، مهدی علیه السلام ایشان را برانگیزد و به آنان عزت بخشد و دشمنانشان را خوار سازد. (طوسی، ۱۴۱۱: ۱۸۴، ح ۱۴۳)

از برنامه‌های اصلی امام مهدی علیه السلام تشکیل دولت مستضعفان و محرومان است. مستضعفان کسانی هستند که توسط زورمندان ضعیف نگه‌داشته شده‌اند و حقوق آنان پایمال شده است. در دوران ظهور هنگامی که ظالمان و زورمندان کنار گذاشته شدند، مانع راه مستضعفان برداشته می‌شود و همه کارها به دست افراد و طبقات محروم سپرده می‌شود. بنابراین تهیدستان هستند که بر جامعه حکومت می‌کنند و جامعه را اراده می‌نمایند. دیگر از ستمگران و اشراف و حکومت‌های ظالم خبری نیست. این هدف تمام پیامبران و انسان‌های بزرگ بوده و اسلام نیز چنین هدفی داشته است. پیامبر صلی الله علیه و آله و امامان ما همه در راه رسیدن به چنین هدفی گام برداشته و سختی کشیده‌اند و حتی در این راه به شهادت رسیده‌اند.

امام موعود علیه السلام آیین پیامبران و امامان علیهم السلام را اجرا خواهد کرد. حکومت در دست مستضعفان قرار خواهد گرفت و عدالت مطلق اجرا خواهد شد؛ دیگر ظالم و ستمگری وجود نخواهد داشت تا مظلوم و ستم‌دیده‌ای وجود داشته باشد و زورگویی وجود ندارد که مردمان را به زیر سلطه خویش درآورد؛ طبقات اجتماعی از بین خواهند رفت؛ همه افراد برادرانه زندگی کرده و زندگی‌هایی نزدیک به هم خواهند داشت و همه افراد به فکر محرومان و مستضعفان خواهند بود و همه مردم به نیازهایشان خواهند رسید.

۷. رشد علم و فرهنگ

امام باقر علیه السلام می‌فرماید:

در زمان حکومت مهدی علیه السلام به همه مردم، حکمت و علم بیاموزند تا آن‌جا که زنان در خانه‌ها با کتاب خدا و سنت پیامبر قضاوت می‌کنند. (نعمانی، ۱۴۲۲: ۲۴۵، باب ۱۳، ح ۳۰)

از آغاز تاریخ، انسان به کارهای فرهنگی و علمی پرداخته است و تجربه‌ها و دانش‌هایی به دست آورده است که در میان این آموخته‌ها، آموزش‌ها و دستورات پیامبران جایگاه ویژه‌ای دارد. یکی از اصول و هدف‌های اصلی انبیا گسترش علم و دانایی است. آنان انسان‌ها را به فراگیری

علم در تمام زمینه‌ها دعوت کرده‌اند؛ از شناخت خود تا شناخت خداوند و از شناخت کوچک‌ترین ذره تا شناخت جهان هستی. در سایه این دستورات، انسان به تفکر و تعقل پرداخت و در هر رشته از علوم به مسائل جدیدی رسید و علوم گسترش فراوانی یافت و بدین‌گونه تا قرن حاضر پیش آمد. اما این پیشرفت‌ها بیش‌تر در مسائل مادی جهان و زندگی مادی انسان رخ داده و در بعد معنوی چنین پیشرفت‌هایی صورت نگرفته است.

در دوران ظهور امام مهدی علیه السلام که همه آرمان‌ها و اهداف انسانی و الهی به حقیقت می‌پیوندد، دانش و شناخت انسان‌ها نیز کامل می‌شود. در آن دوران تمام ناشناخته‌ها شناخته می‌شود و دیگر مجهولی در هیچ‌یک از علوم و دانش‌ها باقی نخواهد ماند.

امام مهدی علیه السلام از حقایق مادی و معنوی پرده برمی‌دارد و همه را برای انسان‌ها آشکار و روشن می‌سازد و انسان‌ها را همراه با تکامل علوم مادی، در علوم معنوی و خداشناسی نیز به تکامل می‌رساند و از جامعه‌های انسانی که در جهل و نادانی به سر می‌برند، جامعه‌هایی آگاه، بینا و دانا می‌سازد.

۸. امنیت اجتماعی

امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه شریفه «وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ... وَكَيُؤَدِّيَنَّهُمْ مِّنْ بَعْدِ حَوْقِهِمْ أُمَّتًا»؛ (نور: ۵۵) «خدا به کسانی از شما که ایمان آورده‌اند... وعده داد که به یقین در روی زمین ایشان را خلیفه کند... و وحشت‌شان را به امنیت بدل سازد...» می‌فرماید:

این آیه درباره قائم علیه السلام و یارانش نازل شده است. (نعمانی، ۱۴۲۲: ۲۴۷، ب ۱۳، ح ۳۵)

امنیت اجتماعی باید در بخش‌های گوناگون زندگی اجتماعی، یعنی بخش‌های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی پدید آید. امنیت اجتماعی زمینه‌ساز فعالیت‌های درست فردی و گروهی است. در محیط‌های امن و آرام، روابط اجتماعی بر قوانین استوار است و چیزی جای حق را نمی‌گیرد و حقوق افراد کاملاً رعایت می‌شود.

امام مهدی علیه السلام چنان امنیت اجتماعی به وجود می‌آورد که بشر تا کنون مانند آن را ندیده است. او نگرانی و ترس را نابود می‌کند و کسانی را که در جامعه ایجاد نگرانی و ترس می‌کنند، کنار می‌زند. او قانون و عدل را اجرا می‌کند و احترام به حقوق و ارزش انسان را در روابط اجتماعی استوار می‌سازد. در آن دوران به دلیل وجود امنیت، هیچ‌کس از کسی دیگر نگرانی و ترس ندارد؛ انسان‌ها به یکدیگر نزدیک می‌شوند؛ دوستی و مهربانی جای دشمنی و کینه‌توزی را می‌گیرد و رقابت انسان‌ها سالم و انسانی می‌گردد و رشد اقتصادی در همه بخش‌های جامعه آشکار می‌گردد.

۹. رشد تربیت انسانی

امام باقر علیه السلام می‌فرماید:

هنگامی که قائم علیه السلام قیام کند، خداوند قوای فکری مردم را تمرکز دهد... و اخلاق آنان را تکامل بخشد. (مجلسی، ۱۴۰۴: ج ۵۲، ۳۳۶؛ راوندی، ۱۴۰۹: ج ۲، ص ۸۴۱)

یکی از برنامه‌های امام مهدی علیه السلام رشد تربیتی و بلوغ روحی انسان است. انسان که جزء اصلی تشکیل جامعه صالح و سالم است، محور اصلی برنامه‌ریزی‌ها، قوانین، علوم و دیگر مسائل جامعه به شمار می‌رود. انسان برای اصلاح جامعه و تشکیل اجتماعی سالم باید نخست، اصلاحات و تحولات را از درون خود آغاز کند؛ زیرا تمام مسائل اقتصادی، سیاسی، جنگ، صلح، نظم، بی‌نظمی، نیکی، زشتی و... در اجتماع به انسان مربوط است. پس با ایجاد انقلابی در درون خود می‌تواند در جامعه نیز انقلاب و تحول به وجود آورد.

در هر جامعه‌ای بهترین برنامه‌ها و قوانین باید به دست بهترین و شایسته‌ترین افراد و مجریان اجرا شود. به همین دلیل ساختن انسان و پرورش و رشد افرادی صالح، مقدمه اصلی برای تشکیل هر نظام صالح و انسانی است.

امام مهدی علیه السلام نخست به تربیت انسان‌ها می‌پردازد تا دیگر برنامه‌های اجتماعی خود را به شایستگی انجام دهد و عدالت، دادگری، قانون‌شناسی، دیگر دوستی، ایثار و... را در سطح جامعه پایدار سازد.

کینه‌توزی، خوی و خلقی شیطانی است و از پایین بودن سطح فرهنگ انسانی سرچشمه می‌گیرد. با رشد تربیت و تکامل عقل، کینه‌ها به محبت و دوستی تبدیل می‌شود و انسان دوستی در رابطه اجتماعی استوار می‌گردد.

ثروت‌پرستی و مال‌اندوزی، پدیده‌ای روحی و باطنی است. انسان‌ها نخست، در باطن حریص و ثروت‌پرست می‌شوند، آن‌گاه در خارج به اموال دیگران تجاوز می‌کنند و به ظلم و ستم‌های اقتصادی دست می‌زنند. این مشکل بزرگ (مال‌دوستی) در تمام زمان‌ها وجود داشته است و خواهد داشت. این بیماری باطنی و روحی انسان، تا از درون او درمان نگردد، به کار بردن شیوه‌ها و روش‌هایی از بیرون برای جلوگیری از آن، نتیجه چندان ندارد.

در تاریخ، تجربه‌های پیاپی نشان داده است که همه نابسامانی‌ها و ناتوانی‌ها در کار جامعه‌سازی به دلیل آن است که سرچشمه آلودگی نادیده گرفته شده و به تربیت روح و باطن انسان توجه نشده است. اما در دوران ظهور امام مهدی علیه السلام به این مشکل اساسی توجه می‌شود و روح و روان مردم تربیت می‌گردد و صفات پست و ناپسند روحی و باطنی انسان‌ها از بین می‌رود. همین است که آن انقلاب مانند دیگر انقلاب‌ها شکست نخواهد خورد و به پیروزی نهایی خواهد رسید و پایدار خواهد ماند.

۱۰. سامان‌یابی زندگی

امام حسین علیه السلام می‌فرماید:

در خاندان ما دوازده مهدی است... آخر آنان نهمین فرزند من است که به حق قیام می‌کند و خداوند زمین مرده را به دست او زنده می‌سازد. (مجلسی، ۱۴۰۴: ج ۳۶، ۲۲۶)

انسان دارای دو گونه حیات و زندگی است. حیاتی انسانی و حیاتی حیوانی که میان این دو، تفاوتی بسیار وجود دارد. انسان در حیات و زندگی حیوانی خود، تغذیه، رشد و تولیدمثل دارد و در این سه موضوع با همه موجودات زنده مشترک است.

اما حیات اصلی انسان، حیات باطنی و زندگی روحی و عقلانی است و این احادیث عالم انسان را از عالم حیوانات و موجودات زنده جدا می‌سازد و این حیات و زندگی به انسان برتری و امتیاز می‌بخشد. بسیاری از حیوانات، زندگی طولانی و آسیب‌ناپذیری دارند؛ حیواناتی که ده‌ها سال زندگی می‌کنند و چندین برابر انسان تغذیه می‌نمایند و کم‌تر دچار بیماری و کاهش و فرسایش می‌گردند و از انسان قدرت و توانایی بیش‌تری دارند و اگر قدرت بدنی ملاک برتری باشد، این‌گونه حیوانات از انسان برترند. بنابراین، ارزش و عظمت حیات انسانی، به حیات باطنی و معنوی و عقلانی اوست.

آدمی در طول تاریخ و دوران زندگی، از حیات انسانی خود، چندان بهره و استفاده‌ای نبرده است و جز سالیانی اندک و محدود و در دوره‌هایی بسیار کوتاه، حیات فردی و اجتماعی انسانی نداشته است. از حیات انسانی که بگذریم، در کدام دوره از دوران‌های تاریخ و کدام تمدن و جامعه، همه انسان‌ها درست تغذیه شده‌اند و خوراک کافی در اختیار داشته‌اند و فرزندان‌شان زمینه رشد یافته‌اند و در کجا مسائل مادی آنان حل شده است. در قرن حاضر که اوج شکوفایی تمدن‌های ظاهری بشری است، وسایل و ابزار مادی برای همه انسان‌ها و در همه اجتماعات کجا فراهم شده است؟ آمارها از گرسنگی‌های پنهان و آشکار اکثریت قاطع بشریت، و سیری و پرخوری اقلیت‌ها پرده برمی‌دارد.

در طول تاریخ، از برخی دوره‌های گذرا و کوتاه حکومت‌های پیامبران به‌ویژه حکومت پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و چهار سال خلافت امام علی علیه السلام که بگذریم، انسان همواره در اثر ظلم و بی‌عدالتی و فساد و تباهی‌های مادی و معنوی از نعمت حیات شایسته محروم بوده است. زمین نیز دچار مرگی وحشت‌بار شده است؛ زیرا مرگ و حیات زمین با مرگ و حیات ساکنان آن ارتباط مستقیم دارد. با نگاهی به ویژگی‌های انسان‌ها و اجتماعات در حال حاضر، بهتر می‌توان مرگ انسانیت را لمس نمود که ان‌شاءالله با ظهور حضرت مهدی علیه السلام زنده خواهد گردید. ویژگی‌های انسان‌ها و اجتماعات در دوران پیش از ظهور عبارتند از:

۱. شیوع ظلم و فساد در جهان ۲. گسیختن روابط انسانی؛ ۳. گسستن روابط خانوادگی؛

۴. انگیزه‌های غیرانسانی در روابط اجتماعی؛ ۵. روابط سودجویانه؛ ۶. نابودی عبادات.

بخش دوم: شناسایی قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای فرهنگی مهدویت در سطح جامعه و دولت منتظر شیعه ایران اسلامی

در این بخش قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها در ابعاد مختلف فرهنگی مهدویت، مانند اعتقادات مذهبی، مجالس و حرکت‌های توسعه فرهنگ مهدویت، کتب و نشریات مهدوی، سینما، تولید فیلم‌ها با محتوای مهدوی، آسیب‌های مهدویت از قبیل فرقه‌های ساختگی و انحرافی، تضعیف امر به معروف و نهی از منکر، گسترش فقر و بی‌عدالتی، آسیب‌های فضای مجازی و فضای سایبر و... بر اساس شناخت تیم تحقیق از وضع موجود جامعه و بر اساس ویژگی‌های جامعه مهدوی احصا شده است:

قوت‌ها

۱. اعتقاد به قرآن و اهل‌بیت علیهم‌السلام در سطح جامعه شیعی ایران و گرایش آحاد جامعه به معارف اسلام و شیعه؛
۲. رویکرد نظام جمهوری اسلامی ایران به برجسته‌سازی معارف مهدوی و حرکت‌های بنیادی کشور در عرصه توسعه فرهنگ مهدویت در سالیان اخیر (تأسیس ده‌ها نهاد و مؤسسه با محوریت فعالیت‌های مهدوی)؛
۳. تکریم و بزرگداشت نام و یاد حضرت از طریق برقراری مجالس بزرگداشت حضرت (جشن‌ها، دعای ندبه و...) و زنده نگه داشتن و پویایی فرهنگ انتظار در بین آحاد جامعه؛
۴. زنده نگه داشتن فرهنگ عاشورا و قیام حسینی در سطح جامعه و روحیه ایثار و شهادت‌طلبی برای دفاع از اسلام ناب محمدی؛
۵. اقتدار و پیشرفت جامعه شیعه ایران در عرصه‌های مختلف فرهنگی، نظامی، علمی و عدم وابستگی به سایر ملل؛
۶. تکافل اجتماعی جامعه و دولت زمینه‌ساز ظهور ایران در عرصه‌های کمک به هموعان در جامعه و سیاست‌های اتخاذشده دولت در تقسیم مطلوب و عادلانه بیت‌المال و رسیدگی به وضع نیازمندان و محرومان.

ضعف‌ها

۱. به روز نبودن متون مهدویت، تک‌زبانه بودن اکثر متون و کمبود کتاب در زمینه مهدویت در مقایسه با سایر موضوعات؛
۲. عدم مشارکت فعال دانشگاه‌ها، نهادها و وزارت‌خانه‌های کشور در تولید محتوای مهدوی و استفاده از توانمندی آنان؛
۳. عدم تهیه و تولید فیلم‌های سینمایی مناسب با موضوع مهدویت در کشور؛

۴. بسط سطحی مهدویت‌گرایی و برخورد سنتی مردم با مهدویت و انتظار و گرایش کم‌تر به مقوله‌های معرفتی و تعهد‌آور و ریشه دوانیدن فرهنگ غرب در جامعه و کم‌اثر بودن رسانه‌ها و جشنواره‌های مهدوی؛
۵. تضعیف فریضه امر به معروف و نهی از منکر و گسترش فساد، بی‌حجابی و شیفتگی به غرب در سطح جامعه شیعه ایران؛
۶. افزایش توزیع و مصرف مواد مخدر و قرص‌های روان‌گردان در جامعه به‌ویژه جوانان برای عدم همراهی آنان با جامعه مهدوی؛
۷. نارضایتی مردم از عملکرد برخی دستگاه‌های اجرایی.

فرصت‌ها

۱. الگو قرار گرفتن جامعه منتظر ایران اسلامی برای سایر کشورهای مسلمان و خیزش عمومی به سوی اسلام خواهی در منطقه؛
۲. مطرح شدن حکومت حضرت مهدی علیه السلام به عنوان بهترین تئوری و کارآمدترین گزینه برای پایان تاریخ؛
۳. اعتقاد به اصل ولایت فقیه به عنوان استمرار حرکت انبیا و وجود رهبری اسلامی مقتدر در رأس جامعه شیعه ایران؛
۴. توسعه فن‌آوریهای اطلاعات و امکان معرفی جامعه شیعه منتظر ایران به‌وسیله اینترنت و در مجامع بین‌المللی؛
۵. توانمندی متخصصان و نخبگان جامعه در تولید علم و فن‌آوری؛
۶. وجود زمینه‌های همکاری‌های متعدد با کشورهای مسلمان جهان و بهره‌گیری از ظرفیت‌های کشورهای عضو کنفرانس اسلامی.

تهدیدها

۱. گسترش فرقه‌های ساختگی و انحرافی در سطح جامعه، برای ضربه زدن به مفاهیم ناب اسلامی و تشیع؛ تلاش استکبار و مراکز فکری آنان برای انحراف از اندیشه‌های مهدویت و منجی‌گرایانه؛ موعودستیزی دوستان جاهل و دشمنان مغرض در ارائه تفسیرهای نادرست از عصر ظهور؛
۲. تهدیدهای فضای سایبر و استفاده گسترده غرب از فن‌آوری‌های نوظهور علیه جامعه شیعی ایران؛
۳. تلاش استکبار برای ایجاد تقابل‌های سیاسی بین سران ارشد نظام، ایجاد اختلاف بین اقشار مختلف جامعه نظیر علما و دانش‌ورزان؛
۴. پروژه ایران‌هراسی و معرفی ایران به عنوان تروریسم و جریان بنیادگرایی شیعه در جهان، بازتاب اخبار منفی از ایران در مطبوعات جهان و تأکید بر مسائلی از قبیل بحران‌های سیاسی، اجتماعات، زد و خوردها و القای غیرصلح‌آمیز بودن پرونده هسته‌ای ایران؛
۵. تشدید اختلافات قومی و مذهبی (دامن زدن به اختلافات شیعه و سنی) در داخل و خارج کشور و سعی در ناامن جلوه دادن فضای امنیتی جامعه شیعه ایران؛

۶. جنگ رسانه‌ای در رسانه‌های دیداری و شنیداری درباره دخالت ایران در کشورهای منطقه در نقش بزرگ‌ترین مدافع تروریسم، جریان‌سازی رسانه‌ای برای ایجاد محور فشار علیه ایران به عنوان مرکز شیعه از سوی رسانه‌های صهیونیستی و دنباله‌روی سایر رسانه‌ها.

بخش سوم: تشکیل ماتریس عوامل خارجی و داخلی

ماتریس ارزیابی عوامل خارجی

مرحله اول: عوامل اصلی خارجی (فرصت‌ها و تهدیدها) را که قبلاً شناسایی شده‌اند فهرست کرده و به هر کدام از عوامل یک ضریب اهمیت می‌دهیم (از ۰ تا ۱ به نحوی که جمع کل وزن‌ها برابر با یک شود). این ضریب بیان‌گر میزان اهمیت نسبی هر عامل برای رسیدن به جامعه مطلوب است.

از آن‌جا که دادن ضرایب بین صفر و یک که مجموع آن‌ها یک شود در عمل مشکل است، ابتدا به هر عامل، بر اساس نظر خبرگان و متخصصان جامعه آماری این تحقیق، عددی از یک تا چهار داده (از عدد ۱ برای عواملی که کم‌ترین تأثیر و از عدد ۴ برای عواملی که بیش‌ترین تأثیر را در تدوین راهبرد دارند استفاده می‌کنیم) و سپس با تقسیم ضریب هر عامل بر مجموع امتیاز عوامل آن‌ها را نرمالایز نموده‌ایم.

پس از محاسبه میانگین تأثیرگذاری کلیه فرصت‌ها و تهدیدها جدول زیر را تشکیل داده و با نرمال‌سازی وزن هر یک از عوامل فرصت و تهدید را به دست می‌آوریم.

ضریب نرمالایز شده (فرصت‌ها)	میانگین ضریب اهمیت	فرصت‌ها	ردیف
۷٪	۲/۲۵	O1	۱
۹٪	۲/۷۵	O2	۲
۱۰٪	۳/۰۵	O3	۳
۸٪	۲/۶	O4	۴
۷٪	۲/۳	O5	۵
۶٪	۱/۸۵	O6	۶
ضریب نرمالایز شده (تهدیدها)	میانگین ضریب اهمیت	تهدیدها	ردیف
۱۰٪	۳/۱۵	T1	۱
۹٪	۲/۸	T2	۲
۸٪	۲/۵۵	T3	۳
۹٪	۲/۷	T4	۴
۹٪	۲/۷	T5	۵
۶٪	۲/۰	T6	۶
۱	۳۰/۷۰	جمع	

ستون‌های به دست آمده را به شکل روبه‌رو نرمال می‌کنیم. (برای این کار میانگین‌های به دست آمده را با هم جمع کرده و تک‌تک میانگین‌ها را بر این مجموع تقسیم می‌کنیم با این کار ستونی حاصل می‌شود که مجموع عناصر آن ۱ است)

مرحله دوم: به هریک از عوامل برحسب میزان تطابق راهبردهای فعلی جامعه در استفاده از فرصت‌ها و رفع تهدیدها، نمره‌ای بین ۱ تا ۴ می‌دهیم.

عدد ۴ به این معناست که راهبردهای فعلی در استفاده از فرصت‌ها و رفع تهدیدها دارای واکنش عالی هستند و عدد ۱ به این معناست که واکنش ضعیف است.

برای استفاده از نظر جامعه آماری خبره و متخصص مانند قسمت قبل پرسش‌نامه‌ای تنظیم و نظر جامعه را در این باره اخذ نموده و پس از جمع‌آوری، میانگین نمره هر عامل را محاسبه نموده‌ایم.

ردیف	فرصت‌ها (Opportunities)	میانگین نمرات
O1	الگو قرار گرفتن ایران اسلامی برای سایر کشورهای مسلمان (لبنان، فلسطین و...)	۲/۸۵
O2	مطرح شدن حکومت حضرت مهدی <small>عج</small> به عنوان بهترین تئوری و کارآمدترین گزینه برای پایان تاریخ	۲/۶
O3	اصل ولایت فقیه و وجود رهبری اسلامی مقتدر در رأس حکومت اسلامی ایران	۲/۸۵
O4	امکان معرفی جامعه شیعه منتظر ایران در شبکه جهانی اینترنت و مجامع بین‌المللی	۲/۳۵
O5	توانمندی متخصصان و نخبگان جامعه در تولید علم و فن‌آوری	۲/۱
O6	وجود زمینه‌های همکاری‌های متعدد با کشورهای مسلمان جهان و بهره‌گیری از ظرفیت‌های کشورهای عضو کنفرانس اسلامی	۲/۰۵

ردیف	تهدیدها (Threats)	میانگین نمرات
T1	گسترش فرقه‌های ساختگی و انحرافی با هدف تضعیف وحدت ملی و انسجام اسلامی، تلاش استکبار و مراکز فکری آنان در جهت انحراف از اندیشه‌های مهدویت و منجی گرایانه، موعودستیزی دوستان جاهل و دشمنان مغرض در ارائه تفسیرهای غلط از عصر ظهور	۳/۰۵
T2	تهدیدات فضای سایبر و استفاده گسترده غرب از فن‌آوری‌های نوظهور بر علیه جامعه شیعی ایران	۲/۸۵
T3	تلاش استکبار جهت ایجاد تقابل‌های سیاسی بین سران ارشد نظام، ایجاد اختلاف بین اقشار مختلف جامعه نظیر علما، دانشمندان	۲/۴۵
T4	پروژه ایران‌هراسی و معرفی ایران به عنوان تروریسم و جریان بنیادگرایی در جهان، بازتاب اخبار منفی از ایران در مطبوعات امریکایی و تأکید بر مسائلی از قبیل بحران‌های سیاسی، اجتماعات، زدوخوردها و القای غیرصلح‌آمیز بودن پرونده هسته‌ای ایران	۲/۶۵
T5	تشدید اختلافات قومی و مذهبی (دامن زدن به اختلافات شیعه و سنی) در داخل و خارج کشور و سعی در ناامن جلوه دادن فضای امنیتی جامعه شیعه ایران	۲/۷۵
T6	جنگ رسانه‌ای و ایجاد فضای رسانه‌ای در رسانه‌های دیداری و شنیداری درباره دخالت ایران در عراق، لبنان و... در نقش بزرگ‌ترین مدافع تروریسم، جریان‌سازی رسانه‌ای در جهت ایجاد محور فشار علیه ایران از سوی رسانه‌های صهیونیستی و دنباله‌روی سایر رسانه‌ها	۲/۳

مرحله سوم: نمره هر عامل را در ضریب اهمیت آن ضرب می‌کنیم (این کار یک نمره موزون حاصل می‌کند) و سپس نمره‌های موزون عوامل را با هم جمع می‌کنیم (با این عمل امتیاز موزون کل جامعه در مطالعه محیط خارجی به دست می‌آید).

ردیف	فرصت‌ها	نمره × ضریب اهمیت	نمره موزون
۱	O1	۲/۸۵×٪۷	٪۲۰
۲	O2	۲/۶×٪۹	٪۲۳
۳	O3	۲/۸۵×٪۱۰	٪۲۸
۴	O4	۲/۳۵×٪۸	٪۱۹
۵	O5	۲/۱×٪۷	٪۱۵
۶	O6	۲/۰۵×٪۶	٪۱۲
ردیف	تهدیدها	نمره × ضریب اهمیت	نمره موزون
۱	T1	۳/۰۵×٪۱۰	٪۳۰
۲	T2	۲/۸۵×٪۹	٪۲۶
۳	T3	۲/۴۵×٪۸	٪۲۰
۴	T4	۲/۶۵×٪۹	٪۲۴
۵	T5	۲/۷۵×٪۹	٪۲۵
۶	T6	۲/۳×٪۶	٪۱۴

جمع نمرات موزون: ۲/۵۶

این نمره نشان می‌دهد که راهبردهای فرهنگی فعلی جامعه در برابر عوامل خارجی که موجب فرصت و تهدید می‌شوند واکنش متوسط رو به خوبی داشته است، ولی جای بهبود بسیار زیادی دارد و باید از فرصت‌ها بهره‌برداری بیش‌تری نمود و با اتخاذ راهبردهای مناسب تهدیدات را خنثی و حتی آن‌ها را به فرصت تبدیل نمود.

ماتریس ارزیابی عوامل داخلی

کلیه مراحل انجام شده برای ماتریس ارزیابی عوامل خارجی را برای عوامل داخلی (قوت‌ها و ضعف‌ها) نیز باید طی نماییم:

مرحله اول: عوامل اصلی داخلی (قوت‌ها و ضعف‌ها) را فهرست می‌کنیم و به هر کدام از عوامل یک ضریب اهمیت می‌دهیم (از ۰ تا ۱ به نحوی که جمع کل وزن‌ها برابر با یک شود).

از آنجایی که دادن ضرایب بین صفر و یک که مجموع آن‌ها یک شود در عمل مشکل می‌باشد ابتدا به هر عامل بر اساس نظر خبرگان و متخصصان جامعه آماری این تحقیق عددی از ۱ تا ۴ داده (از عدد ۱ برای عواملی که کم‌ترین تأثیر و از عدد ۴ برای عواملی که بیش‌ترین تأثیر را در تدوین راهبرد دارند استفاده می‌کنیم) و سپس با تقسیم ضریب هر عامل بر مجموع امتیاز عوامل آنها را نرمالایز می‌نماییم.

پس از محاسبه میانگین تأثیرگذاری کلیه قوت‌ها و ضعف‌ها جدول زیر را تشکیل داده و با نرمال‌سازی ضریب هر یک از عوامل قوت و ضعف را به دست می‌آوریم.

ردیف	قوت‌ها	میانگین ضریب اهمیت	ضریب نرمالایز شده (قوت‌ها)
۱	s1	۲/۸	۹٪
۲	s2	۲/۵	۸٪
۳	s3	۲/۷	۸٪
۴	s4	۲/۸۵	۹٪
۵	s5	۱/۹۵	۶٪
۶	s6	۲/۶	۸٪
ردیف	ضعف‌ها	میانگین ضریب اهمیت	ضریب نرمالایز شده (ضعف‌ها)
۱	w1	۲/۵۵	۸٪
۲	w2	۲/۱	۷٪
۳	w3	۲/۷	۹٪
۴	w4	۲/۳	۷٪
۵	w5	۲/۵۵	۸٪
۶	w6	۲/۲	۷٪
۷	w7	۱/۹۵	۶٪
	جمع	۳۱/۷۵	۱

ستون‌های به دست آمده را به شکل روبه‌رو نرمال می‌کنیم. (برای این کار میانگین‌های به دست آمده را با هم جمع کرده و تک‌تک میانگین‌ها را بر این مجموع تقسیم می‌کنیم. با این کار ستونی حاصل می‌شود که مجموع عناصر آن ۱ است)

مرحله دوم: به هریک از عوامل برحسب میزان تطابق راهبردهای فعلی جامعه در استفاده از فرصت‌ها و رفع تهدیدها، نمره ای بین ۱ تا ۴ می‌دهیم.
عدد ۴ به این معناست که راهبردهای فعلی در استفاده از قوت‌ها و مقابله با ضعف‌ها دارای واکنش عالی هستند و عدد ۱ به این معناست که واکنش، ضعیف است.

برای استفاده از نظر جامعه آماری خبره و متخصص مانند قسمت قبل پرسش‌نامه‌ای تنظیم و نظر جامعه را در این باره اخذ نموده و پس از جمع‌آوری، میانگین نمرات هر عامل را محاسبه نموده‌ایم.

ردیف	قوت‌ها (Strength)	میانگین نمره
S1	اعتقاد به قرآن و اهل‌بیت در سطح جامعه شیعی ایران و گرایش آحاد جامعه ایران به معارف بلند اسلام و شیعه	۲/۷۵
S2	رویکرد دولت جمهوری اسلامی ایران به برجسته‌سازی معارف مهدوی و حرکت‌های بنیادی کشور در عرصه توسعه فرهنگ مهدویت در سالیان اخیر (تاسیس ده‌ها نهاد و مؤسسه با محوریت فعالیت‌های مهدوی)	۲/۴
S3	تکریم و بزرگداشت نام و یاد حضرت از طریق برقراری مجالس بزرگداشت حضرت (چشن‌ها، دعای ندبه و...) و زنده نگاه‌داشتن و پویایی فرهنگ انتظار در بین آحاد جامعه	۲/۷۵
S4	زنده نگه داشتن فرهنگ عاشورا و قیام حسینی و روحیه ایثار و شهادت‌طلبی جهت دفاع از اسلام ناب محمدی	۲/۷
S5	اقتدار و پیشرفت جامعه شیعه ایران در عرصه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، نظامی، علمی و... و عدم وابستگی به سایر ملل	۲/۲۵
S6	تکافل اجتماعی جامعه و دولت زمینه‌ساز ظهور ایران در عرصه‌های کمک به هم‌نوعان در جامعه و سیاست‌های اتخاذ شده دولت در تقسیم مطلوب و عادلانه بیت‌المال و رسیدگی به وضع نیازمندان و محرومان	۲/۷

ردیف	ضعف‌ها (Weakness)	میانگین نمره
W1	به‌روز نبودن متون مهدویت، تک‌زبانه بودن اکثر متون و کمبود کتاب در زمینه مهدویت	۲/۶
W2	عدم مشارکت فعال دانشگاه‌ها، نهادها و وزارت‌خانه‌های کشور در تولید محتوای مهدوی	۲/۲
W3	عدم تهیه و تولید فیلم‌های سینمایی مناسب با موضوع مهدویت در کشور	۲/۸
W4	بسط سطحی مهدویت‌گرایی و برخورد سنتی مردم با مهدویت و انتظار و گرایش کم‌تر به مقوله‌های معرفتی و تعهدآور ریشه دوانیدن برخی از جشن‌های غربی در فرهنگ اسلامی جامعه و کم‌اثر بودن رسانه‌ها و جشنواره‌های مهدوی	۲/۴
W5	تضعیف فریضه امر به معروف و نهی از منکر در جامعه و گسترش فساد، بی‌حجابی و شیفتگی به غرب در سطح جامعه شیعه ایران	۲/۲
W6	افزایش توزیع و مصرف مواد مخدر و قرص‌های روان‌گردان در جامعه به‌ویژه جوانان جهت غیرفعال نمودن و عدم همراهی آنان با جامعه مهدوی	۲/۲
W7	نارضایتی مردم از عملکرد برخی دستگاه‌های اجرایی	۱/۸

مرحله سوم: نمره هر عامل را در ضریب اهمیت آن ضرب می‌کنیم (این کار یک نمره موزون حاصل می‌کند) و سپس نمره‌های موزون عوامل را با هم جمع می‌کنیم (با این عمل امتیاز موزون کل جامعه در مطالعه محیط داخلی به دست می‌آید).

ردیف	قوت‌ها	نمره × ضریب اهمیت	نمره موزون
۱	s1	۲/۷۵×٪۹	٪۲۵
۲	s2	۲/۴×٪۸	٪۱۹
۳	s3	۲/۷۵×٪۸	٪۲۲
۴	s4	۲/۷×٪۹	٪۲۴
۵	s5	۲/۲۵×٪۶	٪۱۳
۶	s6	۲/۷×٪۸	٪۲۲
ردیف	ضعف‌ها	نمره × ضریب اهمیت	نمره موزون
۱	w1	۲/۶×٪۸	٪۲۱
۲	w2	۲/۲×٪۷	٪۱۵
۳	w3	۲/۸×٪۹	٪۲۸
۴	w4	۲/۴×٪۷	٪۱۷
۵	w5	۲/۲×٪۸	٪۱۸
۶	w6	۲/۲×٪۷	٪۱۵
۷	w7	۱/۸×٪۶	٪۱۰

جمع نمرات موزون: ۲/۴۹

این نمره بیان‌گر وضعیت میانه در عوامل درونی جامعه است و در واقع نشان می‌دهد که شرایط داخلی جامعه نه دارای قوت زیادی است و نه ضعف مفراطی دارد، لذا امکان کار در آن بسیار زیاد است.

بخش چهارم: ارائه راهبردهای کلان پیشنهادی فرهنگی مهدویت در چهار حوزه (راهبردهای

WT،WO،ST،SO)

پس از شناسایی عوامل خارجی (فرصت‌ها و تهدیدها) و عوامل داخلی (قوت‌ها و ضعف‌ها) و پس از معین شدن رویکرد و جهت حرکت راهبرد جامعه، راهبردهای پیشنهادی فرهنگی مهدویت را، بر اساس مدل swot در چهار حوزه (راهبردهای WT،WO،ST،SO) ارائه می‌نماییم. روش تجزیه و تحلیل SWOT الگوی تحلیلی مفیدی است که به شکل نظام‌یافته هریک از عوامل قوت، ضعف، فرصت و تهدید دکتترین مهدویت را که به روش‌های مختلف جمع‌آوری اطلاعات و با مطالعه محیط داخلی و خارجی به دست آمده، شناسایی و دسته‌بندی کرده و مسیر

را برای طراحی راهبردهای فرهنگی مناسب برای جامعه زمینه‌ساز شیعه ایران اسلامی هموار می‌سازد.

مدل SWOT در حالت معمولی متشکل از یک جدول مختصاتی دوبعدی مطابق شکل ذیل است که هر یک از چهار نواحی آن نشان‌گر یک دسته گزینه‌های راهبردی به شمار می‌رود. به عبارت دیگر همواره چهار دسته راهبرد در این مدل مطرح می‌گردد:

عوامل داخلی - عوامل محیطی	قوت‌ها (S)	ضعف‌ها (W)
فرصت‌ها (O)	ناحیه ۱ استفاده از فرصت‌ها با استفاده از نقاط قوت (SO)	ناحیه ۳ از مزیت‌هایی که در فرصت‌ها نهفته است برای جبران نقاط ضعف (WO) استفاده می‌نماییم
تهدیدها (T)	ناحیه ۲ استفاده از نقاط قوت برای جلوگیری از تهدیدها (ST)	ناحیه ۴ به حداقل رساندن زیان‌های ناشی از تهدیدها و نقاط ضعف (WT)

قبل از بیان راهبردها ذکر دو نکته ضروری است:

- عنوان هر راهبرد کلی است و برای هر یک تعدادی ریزراهبرد بیان شده است که روش‌های تحقق عنوان کلی راهبرد را پوشش می‌دهند.
- در استخراج راهبردها و ریزراهبردها از منابع متعددی نظیر سایت‌های اینترنتی مناسب بهره‌برداری شده است.

راهبردهای ST

- توسعه و تقویت نهادها و مؤسسات مختلف دولتی و غیردولتی در راستای گسترش فعالیت‌های

قرآنی و ترویج سیره عملی اهل بیت علیهم‌السلام

عوامل ذی‌مدخل (فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها)	o2-o3-o4-o5-t1-t2-t3-t5-s1-s2-s3-s4-s5-s6-w1-w4-w5
--	--

- قانونمند نمودن نظام جامع مهدویت در کشور، حمایت از فعالیت‌های مهدوی و تأسیس نهادی

به عنوان متولی مهدویت در سطح کلان کشور و کلیه دستگاه‌های دولتی در راستای جهت‌دهی به

فعالیت‌های مهدویت در داخل و خارج کشور

عوامل ذی‌مدخل (فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها)	O1-o2-o3-o4-o5-o6-t1-t2-t4-t6-s1-s3-s4-s5-s6-w1-w2-w3-w4
--	--

- گسترش زمینه‌های تکریم و بزرگداشت نام و یاد حضرت از طریق برقراری مجالس

بزرگداشت (جشن‌ها، دعای ندبه و...) و استفاده از ابزارهای مختلف برای تبیین ضرورت غیبت و

ویژگی‌های امامت ولی عصر علیه‌السلام

عوامل ذی‌مدخل (فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها)	O1-o2-o3-o4-t1-t2-t3-t6-s1-s2-s3-s4-s6-w3-w5-w6
--	---

۴. آشنا ساختن آحاد جامعه شیعه ایران با فلسفه‌های قیام عاشورا و نهضت حسینی (نظیر اجبای فریضه امر به معروف و نهی از منکر) به عنوان یکی از ارکان اساسی موردنیاز جامعه مهدویت

O1-o2-o3-o4-t1-t2-t4-t5-s1-s3-s4-s6-w3-w4-w5-w7	عوامل ذی‌مدخل (فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها)
---	--

۵. دست‌یابی به اقتدار و توانمندی و عدم وابستگی در عرصه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، نظامی و علمی و... در جامعه و دولت منتظر

O1-o5-o6-t1-t4-t5-t6-s1-s2-s3-s4-s5-s6-w2-w4-w5-w7	عوامل ذی‌مدخل (فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها)
--	--

۶. تقویت تکافل اجتماعی و رسیدگی به وضع نیازمندان و محرومان جامعه و فراهم ساختن حق حیات، حق معاش و... بهره‌گیری یکسان از بیت‌المال برای آحاد جامعه شیعه ایران

o1-o2-o4-o6-t1-t2-t3-t5-t6-s1-s2-s3-s4-s5-s6-w1-w2-w3-w4-w5	عوامل ذی‌مدخل (فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها)
---	--

راهبردهای WO

۱. به‌روزرسانی متون مهدویت، شناسایی اقتضائات امروز جهانی و تقویت نسخه‌های مهدوی برای پاسخ‌گویی به آن‌ها در قالب تمام زبان‌ها و با استفاده از همه امکانات در روزآمدترین شکل

O1-o2-o4-o6-t1-t2-t5-t6-s2-s3-s5-s6-w1-w2-w3-w4-w5	عوامل ذی‌مدخل (فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها)
--	--

۲. اصلاح مبانی علوم انسانی و بومی‌سازی آن مبتنی بر اندیشه‌های اصیل اسلامی و ایرانی از سوی وزارت علوم با توجه به تأکید مقام معظم رهبری در دیدار با اساتید دانشگاه‌ها

O1-o2-o4-o5-t2-t4-t6-s2-s3-s5-s6-w1-w2-w4-w5	عوامل ذی‌مدخل (فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها)
--	--

۳. ساخت فیلم‌های سینمایی، کلیپ، سرود، نماهنگ، برنامه‌های مفید در موضوع مهدویت و افزایش تلویزیون‌های ماهواره‌ای برای معرفی دکتترین مهدویت با زبان‌های مختلف و در راستای مقابله با فیلم‌های هالیوودی بر ضد مهدویت

O1-o2-o4-o5-o6-t1-t2-t3-t4-t6-s1-s2-s3-s4-s5-s6-w1-w2-w3-w4-w5-w7	عوامل ذی‌مدخل (فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها)
---	--

۴. عمق‌بخشی به معارف مهدوی و جلوگیری از برخورد سنتی با مهدویت و انتظار، افزایش اثربخشی جشنواره‌های مختلف مهدویت در سطح داخلی و خارج از مرزهای ایران اسلامی و اعلام رسمی شدن عید آغاز امامت ولی‌عصر علیه السلام به عنوان جشنی رسمی در نظام اسلامی

O1-o2-o4-t1-t2-t5-t6-s1-s2-s3-s4-s6-w1-w2-w3-w4-w5	عوامل ذی‌مدخل (فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها)
--	--

۵. تقویت فریضه امر به معروف و نهی از منکر، مقابله با شیوه‌های مختلف تهاجم فرهنگی، جلوگیری از ترویج فساد و مقابله با روحیه تجمل‌گرایی و شیفتگی به غرب در سطح جامعه منتظر ظهور ایران اسلامی

O1-o2-o3-o4-o5-t1-t3-t4-t5-t6-s1-s2-s3-s4-s6-w2-w3-w4-w5-w6-w7	عوامل ذی‌مدخل (فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها)
--	--

۶. آسیب‌شناسی افزایش توزیع و مصرف مواد مخدر و قرص‌های روان‌گردان و تدوین راهکارهای مناسب برای پیشگیری از مصرف مواد و بازگرداندن قشر آسیب‌دیده به جامعه منتظر

O1-o2-o3-o4-t1-t2-t3-t4-t5-s2-s5-s6-w3-w4-w5-w6-w7	عوامل ذی‌مدخل (فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها)
--	--

۷. افزایش کارآمدی نظام اداری و اجرایی کشور، بالا بردن ظرفیت مسئولیت‌پذیری دستگاه‌های دولتی برای مقابله با تهدیدهای فرهنگی و پرهیز از تهدیدانکاری بیش از حد در فعالیتهای غیردولتی و پیشبرد طرح‌های توسعه‌ای در مناطق محروم کشور

O1-o2-o3-t2-t3-t4-t6-s1-s2-s4-s5-w2-w3-w4-w5-w6-w7	عوامل ذی‌مدخل (فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها)
--	--

راهبردهای SO

۱. تئوریزه کردن فرهنگ مهدویت و تلاش برای شناساندن آن به جامعه جهانی به عنوان بهترین تئوری و کارآمدترین گزینه برای بیان پایان تاریخ جهان در مقابله با نظریه‌های مطرح درباره پایان جهان و مسئله جهانی شدن.

O1-o2-o3-o4-o5-o6-t1-t2-t3-t4-t5-t6-s1-s2-s3-s6-w1-w2-w4	عوامل ذی‌مدخل (فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها)
--	--

۲. حمایت از حرکت‌های اسلامی در سایر کشورها که در راستای اهداف حکومت حضرت مهدی عج و همسو با انقلاب اسلامی ایران باشد، مانند حرکت شیعیان لبنان، انتفاضه فلسطین و...

O1-o2-o3-o4-o6-t1-t2-t3-t5-t6-s1-s2-s3-s6-w1-w3-w5	عوامل ذی‌مدخل (فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها)
--	--

۳. تقویت روحیه ولایت‌مداری و اطاعت از ولایت فقیه، دشمن‌شناسی، ترویج ارزش‌ها و شعائر دینی، عمق بخشیدن به بصیرت دینی، سیاسی و فرهنگی جامعه.

O1-o2-o3-o4-t1-t2-t3-t4-s1-s2-s3-s4-s5-w1-w2-w3-w4	عوامل ذی‌مدخل (فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها)
--	--

۴. معرفی سیمای واقعی شیعیان در مجامع بین‌المللی و شبکه اینترنت از طریق سخنرانی مسئولان و کارگزاران کشور، ایجاد سایت‌ها، وبلاگ‌ها و رصد دائمی پایگاه‌های اینترنتی، شبکه‌های ماهواره‌ای، مطبوعات و کتاب‌های خارجی و فراهم آوردن پاسخ‌های مناسب برای شبهاتی که القا می‌شود.

O1-o2-o3-o4-o6-t1-t2-t6-s1-s2-s3-w1-w3	عوامل ذی‌مدخل (فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها)
--	--

۵. تشکیل اتاق‌های فکر در نهادهای مختلف کشور به‌ویژه دانشگاه‌ها و استفاده از ظرفیت‌های بالای نخبگان و چهره‌های فرهنگی و فعالان سیاسی در دستگاه‌های دولتی برای برنامه‌ریزی راهبردی و ارائه راهکارهای لازم

O1-o2-o3-o4-o5-t1-t2-t6-s3-s5-w1-w2-w4	عوامل ذی‌مدخل (فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها)
--	--

۶. برقراری اتحاد و انسجام میان مسلمانان جهان

O1-o2-o4-o6-t1-t2-t4-t5-s1-s2-s4-s5-s6-w4-w5-w7	عوامل ذی‌مدخل (فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها)
---	--

پیامبر گرامی اسلام ﷺ فرمود:

الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُا بَعْضًا؛ (شعیری، ۱۴۰۵: ۸۵)

افراد باایمان نسبت به یکدیگر همانند اجزای یک ساختمان هستند که هر جزئی از آن جزء دیگر را محکم نگه می‌دارد.

راهبردهای WT

۱. مقابله با ایجاد و گسترش فرقه‌های ساختگی و خنثی‌سازی تهدیدها و هوشیار نمودن جامعه در این زمینه از سوی نهادهای مسئول نظیر وزارت اطلاعات و حوزه‌های علمیه به‌ویژه حوزه علمیه قم.

O1-o2-o3-o4-o6-t1-t2-t4-t5-t6-s1-s2-s3-s4-s5-s6-w1-w2-w3-w4-w5-w6	عوامل ذی‌مدخل (فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها)
---	--

۲. قانونمند کردن قوانین مقابله با جرایم سایبر و تلفن همراه و تشکیل یگان سایبری به منظور جلوگیری از رشد جرایم سازمان‌یافته و سوءاستفاده از بستر اینترنت برای انجام اقدامات جاسوسی اینترنتی و روزآمد کردن شیوه‌های مقابله با آسیب‌های جنگ‌های رایانه‌ای.

O1-o2-o4-o5-o6-t1-t2-t3-t4-t5-t6-s1-s2-s3-s4-s5-s6-w1-w2-w3-w5-w7	عوامل ذی‌مدخل (فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها)
---	--

۳. تقویت بصیرت و آگاهی افراد برای مقابله و شناخت عرصه‌های مختلف تهدیدهای فرهنگی، حفظ روحیه بسیجی، امید کامل به آینده و مراقبت جدی در تشخیص‌ها و آگاه ساختن جامعه شیعه ایران از توطئه‌ها و نقشه‌های شوم دخالت بیگانگان.

o3-o4-o5-t1-t2-t3-t4-t5-t6-s1-s2-s3-s4-s6-w1-w2-w3-w4-w5-w7	عوامل ذی‌مدخل (فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها)
---	--

۴. اتخاذ استراتژی مناسب برای مقابله با پروژه ایران‌هراسی غرب و ارائه چهره واقعی ایران اسلامی به جهان از طریق اقدامات فرهنگی، توسعه صنعت توریسم و ترویج فرهنگ ایرانی - اسلامی، استفاده از توانمندی دیپلمات‌ها و وابسته‌های فرهنگی، شبکه اینترنت و مجامع بین‌المللی و انعکاس جنایات گروه‌های تروریستی، به‌ویژه منافقین.

o2-o4-o5-o6-t1-t2-t3-t4-t5-t6-s1-s2-s3-s4-w1-w2-w3-w4-w5-w7	عوامل ذی‌مدخل (فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها)
---	--

۵. تأکید بر مشترک‌ها و هویت ملی و مذهبی در جامعه و فراهم نمودن زمینه‌های اتحاد و وفاق ملی، جلوگیری از تحریک و گسترش تنش‌های قومی در استان‌های شمال غربی و جنوب شرق کشور و توجه جدی دستگاه‌های اطلاعاتی کشور به فراهم‌سازی امنیت در سطح کشور در تمام سطوح.

o2-o3-o4-o5-o6-t2-t3-t4-t5-t6-s1-s2-s3-s4-s5-s6-w2-w3-w4-w5-w7	عوامل ذی‌مدخل (فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها)
--	--

۶. سرمایه‌گذاری در رسانه‌های دیداری و شنیداری برای مقابله با جنگ رسانه‌ای غرب و اقدامات جریان‌سازی رسانه‌ای و مقابله با استراتژی شبکه‌سازی امریکا

O1-o2-o3-o4-o6-t1-t4-t5-t6-s1-s2-s3-s5-s6-w1-w2-w3-w4-w5-w7	عوامل ذی‌مدخل (فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها)
---	--

بخش پنجم: رتبه‌بندی راهبردهای پیشنهادی بر اساس میانگین میزان جذابیت هر راهبرد در هر یک از عوامل قوت، ضعف، فرصت و تهدید و گزینش راهبردهای منتخب

مراحل رتبه‌بندی راهبردهای پیشنهادی به شرح زیر است:

۱. میانگین میزان جذابیت راهبردهای پیشنهادی را با استفاده از نظر خبرگان با دادن امتیاز بین ۱ تا ۴ برای هر یک از عوامل فرصت، تهدید، قوت و ضعف محاسبه و از حاصل جمع آن‌ها رتبه هر راهبرد را به دست می‌آوریم.

۲. راهبردهای پیشنهادی به ترتیب نزولی از بالا به پایین بر اساس رتبه آن‌ها در فهرستی جداگانه منظم می‌شوند و میانگین رتبه راهبردها را به دست آورده و راهبردهایی که از میانگین بالاتر باشند را به عنوان راهبردهای برتر و منتخب برمی‌گزینیم.

در جدول زیر نتیجه نظرات خبرگان در مورد راهبردهای پیشنهادی به ترتیب نزولی آورده شده است.

اولویت	راهبردها	امتیاز
۱	مقابله با ایجاد و گسترش فرقه‌های ساختگی و خنثی‌سازی تهدیدها و هوشیار نمودن جامعه در این زمینه از سوی نهادهای مسئول مانند وزارت اطلاعات و حوزه‌های علمیه، به‌ویژه حوزه علمیه قم	۱۶
۲	تقویت تکافل اجتماعی و رسیدگی به وضع نیازمندان و محرومان جامعه و فراهم ساختن حق حیات، حق معاش و... بهره‌گیری یکسان از بیت‌المال برای آحاد جامعه شیعه ایران	۱۶
۳	حمایت از حرکت‌های اسلامی در سایر کشورها که در جهت اهداف حکومت حضرت مهدی <small>عج</small> و همسو با انقلاب اسلامی ایران باشد، مانند حرکت شیعیان لبنان، فلسطین و...	۱۵
۴	ساخت فیلم‌های سینمایی، کلیپ، سرود، نماهنگ، برنامه‌های مفید درباره مهدویت و افزایش تلویزیون‌های ماهواره‌ای برای معرفی دکترین مهدویت با زبان‌های مختلف و در راستای مقابله با فیلم‌های هالیوودی بر ضد مهدویت	۱۵

اولویت	راهبردها	امتیاز
۵	تقویت فریضه امر به معروف و نهی از منکر، مقابله با شیوه‌های مختلف تهاجم فرهنگی، جلوگیری از ترویج فساد و مقابله با روحیه تحمل‌گرایی و شیفتگی به غرب در سطح جامعه منتظر ظهور ایران اسلامی	۱۵
۶	تقویت روحیه ولایت‌مداری و اطاعت از ولایت فقیه، دشمن‌شناسی، ترویج ارزش‌ها و شعائر دینی، عمق بخشیدن به بصیرت دینی، سیاسی و فرهنگی جامعه	۱۴
۷	آشنا ساختن آحاد جامعه شیعه ایران با فلسفه‌های قیام عاشورا و نهضت حسینی، مانند احیای فریضه امر به معروف و نهی از منکر به عنوان یکی از ارکان اساسی مورد نیاز جامعه مهدوی	۱۴
۸	عمق‌بخشی به معارف مهدوی و جلوگیری از برخورد سنتی با مهدویت و انتظار، افزایش اثربخشی جشنواره‌های مختلف مهدویت در سطح داخلی و خارج از مرزهای ایران اسلامی و اعلام رسمی شدن عید آغاز امامت ولی‌عصر ^{علیه‌السلام} به عنوان جشنی رسمی در نظام اسلامی	۱۴
۹	طراحی، قانونمند کردن قوانین مقابله با جرایم سایبر و تلفن همراه و تشکیل یگان سایبری به منظور جلوگیری از رشد جرایم سازمان‌یافته و سوءاستفاده از بستر اینترنت برای انجام اقدامات جاسوسی اینترنتی و روزآمد کردن شیوه‌های مقابله با آسیب‌های جنگ‌های رایانه‌ای	۱۴
۱۰	تئوریزه کردن فرهنگ مهدویت و تلاش برای شناساندن آن به جامعه جهانی به عنوان بهترین تئوری و کارآمدترین گزینه برای بیان پایان تاریخ جهان در مقابله با نظریه‌های مطرح درباره پایان جهان و مسئله جهانی شدن	۱۳
۱۱	قانونمند نمودن نظام جامع مهدویت در کشور، حمایت از فعالیت‌های مهدوی و تأسیس نهادی به عنوان متولی مهدویت در سطح کلان کشور و دستگاه‌های دولتی در راستای جهت‌دهی به فعالیت‌های مهدوی در داخل و خارج کشور	۱۳
۱۲	گسترش زمینه‌های تکریم و بزرگداشت نام و یاد حضرت با برقراری مجالس بزرگداشت (جشن‌ها، دعای ندبه و...) و استفاده از ابزارهای مختلف برای تبیین ضرورت غیبت و ویژگی‌های امامت ولی‌عصر ^{علیه‌السلام}	۱۳
۱۳	به‌روزرسانی متون مهدوی، شناسایی اقتضانات امروز جهانی و تقویت نسخه‌های مهدوی برای پاسخ‌گویی به آن‌ها در قالب تمام زبان‌ها و با استفاده از همه امکانات در روزآمدترین شکل	۱۳
۱۴	تقویت بصیرت و آگاهی افراد برای شناخت و مقابله با تهدیدهای فرهنگی، حفظ روحیه بسیجی، امید کامل به آینده و مراقبت جدی در تشخیص‌ها و آگاه ساختن جامعه شیعه ایران از توطئه‌ها و نقشه‌های شوم دخالت بیگانگان	۱۳
۱۵	اتخاذ استراتژی مناسب برای مقابله با پروژه ایران‌هراسی غرب و ارائه چهره واقعی ایران اسلامی به جهان با اقدامات فرهنگی، توسعه صنعت توریسم و ترویج فرهنگ ایرانی - اسلامی، استفاده از توانمندی دیپلمات‌ها و وابسته‌های فرهنگی، انعکاس جنایات گروه‌های تروریستی به‌ویژه منافقین	۱۳
۱۶	سرمایه‌گذاری در رسانه‌های دیداری و شنیداری برای مقابله با جنگ رسانه‌ای غرب و اقدامات جریان‌سازی رسانه‌ای و مقابله با استراتژی شبکه‌سازی امریکا	۱۳
۱۷	معرفی سیمای واقعی شیعیان در مجامع بین‌المللی و شبکه اینترنت از طریق سخنرانی مسئولان و کارگزاران کشور، ایجاد سایت‌ها، وبلاگ‌ها و رصد دائمی پایگاه‌های اینترنتی، شبکه‌های ماهواره‌ای، مطبوعات و کتاب‌های خارجی و فراهم آوردن پاسخ‌های مناسب برای شبهاتی که القا می‌شود.	۱۲

اولویت	راهبردها	امتیاز
۱۸	تشکیل اتاق‌های فکر در نهادهای مختلف کشور به‌ویژه دانشگاه‌ها و استفاده از ظرفیت‌های بالای نخبگان و چهره‌های فرهنگی و فعالان سیاسی در دستگاه‌های دولتی جهت برنامه‌ریزی راهبردی و ارائه راهکارهای لازم	۱۱
۱۹	توسعه و تقویت نهادهای و مؤسسات مختلف دولتی و غیردولتی در راستای گسترش فعالیت‌های قرآنی و ترویج سیره عملی اهل بیت <small>علیهم‌السلام</small>	۱۱
۲۰	دستیابی به اقتدار و توانمندی و عدم وابستگی در عرصه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، نظامی و علمی و... در جامعه و دولت ایران	۱۱
۲۱	اصلاح مبانی علوم انسانی و بومی‌سازی آن مبتنی بر اندیشه‌های اصیل اسلامی و ایرانی از سوی وزارت علوم با توجه به تأکید مقام معظم رهبری در دیدار با اساتید دانشگاه‌ها	۱۱
۲۲	افزایش کارآمدی نظام اداری و اجرایی کشور، بالا بردن ظرفیت مسئولیت‌پذیری دستگاه‌های دولتی برای مقابله با تهدیدهای فرهنگی و پرهیز از تهدیدانکاری بیش از حد در فعالیت نهادهای غیردولتی و پیشبرد طرح‌های توسعه‌ای در مناطق محروم کشور	۱۱
۲۳	برقراری اتحاد و انسجام میان مسلمانان جهان	۱۰
۲۴	آسیب‌شناسی افزایش توزیع و مصرف مواد مخدر و قرص‌های روان‌گردان و تدوین راهکارهای مناسب برای پیشگیری از مصرف مواد و بازگرداندن قشر آسیب‌دیده به جامعه منتظر	۱۰
۲۵	تأکید بر مشترک‌ها و هویت ملی و مذهبی در جامعه و فراهم نمودن زمینه‌های اتحاد و وفاق ملی، جلوگیری از تحریک و گسترش تنش‌های قومی در استان‌های شمال غربی و جنوب شرق کشور و توجه جدی دستگاه‌های اطلاعاتی کشور به فراهم‌سازی امنیت در تمام سطوح کشور	۱۰

جمع امتیاز کل راهبردها برابر است با: $۳۲۰ = ۷۵ + ۷۷ + ۸۹ + ۷۹$

میانگین کل رتبه راهبردها برابر است با حاصل تقسیم جمع کل رتبه راهبردها (۳۲۰) بر تعداد راهبردها (۲۵) یعنی ۱۲/۸.

لذا از ۲۵ راهبرد پیشنهادی تعداد ۱۶ راهبرد اول که رتبه آن‌ها بالاتر از ۱۲/۸ است به عنوان راهبردهای برتر و منتخب، تعیین می‌شوند.

نتیجه

دکترین مهدویت، رمز خروج جهان از همه بن‌بست‌ها، سیاهی‌ها، تباهی و راز رهایی‌بخش همه ملت‌ها از ستم حاکمان و جور مستکبران است که امید به جهان آینده و آینده جهان را نوید می‌دهد؛ عامل رعب و هراس مستکبران و رمز وحدت و قدرت مستضعفان است و گمگشته همه دردمندان و رنج‌دیدگان و گمشده همه عصرها و نسل‌هاست. در عصر حاضر که جامعه و دولت منتظر شیعه ایران الگوی سایر کشورهای مسلمان قرار گرفته و رسالت زمینه‌سازی برای ظهور آن حضرت را بر عهده دارد، باید با اتخاذ راهبردهای اصولی دکترین مهدویت، برای رسیدن به وضعیت مطلوب جامعه و دولت منتظر گام بردارد.

گفتنی است سنجش وضعیت فرهنگی مهدویت و ارائه راهبردها بر اساس شناخت تیم مجری تحقیق از وضعیت موجود جامعه شیعه ایران و بر پایه نظرسنجی از جامعه آماری بیست نفره از متخصصان و اندیشمندان حوزه مهدویت صورت گرفته است و تحقیق صورت گرفته، بخشی از کار بسیار بزرگی است که باید انجام گیرد و استخراج همه عوامل و راهبردها تلاش محققان بسیاری را می‌طلبد و هر یک از ۲۵ راهبرد ارائه شده در این تحقیق نیز می‌تواند خود به عنوان یک عامل اصلی بر اساس مدل SWOT از سوی محققان و اندیشه‌ورزان مورد بررسی و کنکاش بیش‌تر قرار گیرد.

منابع

۱. ادیب، مصطفی؛ مختاریان پور، مجید، «مهندسی فرهنگی و زمینه‌سازی ظهور»، مجله راهبرد بومی، سال یازدهم، ش ۱۰۵، خرداد و تیر ۱۳۸۹ ش.
۲. اسحاقی، سید حسین، سپیده امید، قم، انتشارات بوستان کتاب، ۱۳۸۴ ش.
۳. بزرگی، سید مهدی، «نقش جوانان در مبارزه با فساد و تهاجم فرهنگی دشمنان دین در عصر غیبت»، مجموعه مقالات برگزیده دومین اجلاس دوسالانه بررسی ابعاد وجودی حضرت مهدی علیه السلام، قم، مؤسسه فرهنگی و اطلاع‌رسانی تبیان، ۱۳۸۷ ش.
۴. پورسیدآقایی، سیدمسعود، با جاری انتظار، قم، انتشارات مؤسسه آینده روشن، چاپ دوم، ۱۳۸۸ ش.
۵. حکیمی، مهدی، امام مهدی علیه السلام و آینده زندگی، تهران، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود علیه السلام، ۱۳۷۹ ش.
۶. راعی، جلال؛ صدرا، علی‌رضا، «الگوی راهبردی - فرهنگی انتظار برای دولت زمینه‌ساز»، مجله راهبرد بومی، سال یازدهم، ش ۱۰۵، خرداد و تیر ۱۳۸۹ ش.
۷. راوندی، سعید بن عبدالله، الخرائج و الجرائح، قم، مؤسسه امام مهدی علیه السلام، ۱۴۰۹ ق.
۸. شعیری، تاج‌الدین، جامع الاخبار، قم، انتشارات رضی، چاپ اول، ۱۴۰۵ ق.
۹. شفیعی سروستانی، ابراهیم، شناخت زندگی‌بخش: گفتارهایی در شناخت آخرین حجت حق، تهران، نشر موعود عصر، ۱۳۷۸ ش.
۱۰. صافی گلپایگانی، لطف الله، به سوی دولت کریمه، قم، انتشارات مسجد مقدس جمکران، ۱۳۸۹ ش.
۱۱. _____، منتخب الاثر، قم، مؤسسة السيدة المعصومة علیها السلام، ۱۴۱۹ ق.
۱۲. صدوق، محمد علی بن بابویه، کمال الدین و تمام النعمة، قم، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۹۵ ق.
۱۳. طوسی، محمد بن حسن، الغیبة، قم، مؤسسه معارف اسلامی، چاپ اول، ۱۴۱۱ ق.
۱۴. عصاریان‌نژاد، حسین؛ علوی، سید مجتبی، «فرهنگ انتظار و راهبرد زمینه‌سازی»، پژوهش‌نامه علوم راهبردی، تهران، انتشارات دعا، سال اول، ش ۱، مرداد ۱۳۸۹ ش.
۱۵. فیروزآبادی، سید حسن، قیام مهدی منتظر قیام ماست، تهران، انتشارات دانشگاه دفاع ملی، چاپ دوم، ۱۳۸۸ ش.
۱۶. کارگر، رحیم، جهانی شدن و حکومت جهانی حضرت مهدی علیه السلام، تهران، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود علیه السلام، ۱۳۸۷ ش.

۱۷. محمدی خراسانی، علی، چشم‌اندازی به حکومت جهانی امام مهدی علیه السلام، بی‌نا، بی‌تا.
۱۸. مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، بیروت، مؤسسة الوفاء، ۱۴۰۴ق.
۱۹. مطهری، مرتضی، قیام و انقلاب مهدی علیه السلام، تهران، انتشارات صدرا، بی‌تا.
۲۰. نعمانی، محمد بن ابراهیم، کتاب الغیبة، تحقیق: فارس حسون، قم، انوارالهدی، چاپ اول، ۱۴۲۲ق.
۲۱. هاشمی شهیدی، سید اسدالله، ظهور حضرت مهدی علیه السلام از دیدگاه اسلام، مذاهب و ملل جهان، قم، انتشارات مسجد مقدس جمکران، ۱۳۸۱ش.